

Ergonomi vid användning av IT

för personer med funktionsnedsättning

Ergonomi vid användning av IT

för personer med funktionsnedsättning

Projektansvarig: Kersti Samuelsson leg arbetsterapeut Dr Med Vet.
Medarbetare: Marie Samuelsson leg arbetsterapeut
LINDAH – Centrum för kommunikationshandikapp
Neurorehab, plan 18, Universitetssjukhuset
581 85 Linköping

Projektperiod: 2001 03 01 – 2003 08 31

Copyright: Hjälpmedelsinstitutet (HI), 2004
Författare: Kersti Samuelsson leg arbetsterapeut Dr Med Vet,
Marie Samuelsson leg arbetsterapeut, LINDAH
– Centrum för kommunikationshandikapp
Handläggare på HI: Ingela Friman
Ansvarig informatör: Barbro Ahlbom
Layout: HeiDesign (sid 1–21)
Upplaga: 300 ex
Tryckeri: Bromma tryck AB, Bromma, 2004
Beställningsnummer: 04322

Publikationen kan beställas på telefon 08-620 17 00 eller hämtas som ett pdf-dokument på HIs webbplats, www.hi.se/butik/pdf. Den kan också beställas i alternativa format från HI.

Innehåll

Bakgrund	7
Syfte	8
Genomförande	8
Resultat	11
Generella erfarenheter	15
Canadian Occupational Performance Measure – COPM	15
Quebec User Evaluation of Satisfaction with assistive Technology – QUEST 2.0	18
Referensmaterial	20
Bilagor	22

Bakgrund

Sedan 1989 har utprovningar, förskrivningar och anpassningar av datorbaserade hjälpmedel för vuxna genomförts som en del av rehabiliteringsmedicinska klinikkens arbete, vid Universitetssjukhuset i Linköping. Verksamheten har varit inriktad på att prova ut och anpassa hjälpmedel som kan kompensera för en total eller partiell oförmåga att kommunicera via skrift och/eller tal. Ett flertal projekt har tidigare genomförts vid enheten, bl a två med inriktning på kommunikation vid intensivvård (Karlsson 1996, Samuelsson & Göterdal 1998), ett projekt med inriktning på metodik för användning av alternativ kommunikation med avancerad teknik (Eklund & Samuelsson 2000) och ett inriktat på funktionshindrades möjlighet att utnyttja IT mot Internet och samhällstjänster (Hällgren & Samuelsson 2001). Dessa projekt har i huvudsak varit inriktade på metodik och teknikanvändning.

För närvarande genomförs ca 70 nya bedömningar/år och de personer som erhåller hjälpmedel har i huvudsak neurologiska sjukdomar och skador. IT har gjort det möjligt för många med funktionshinder att öka sin delaktighet i samhället, den nya tekniken måste dock anpassas med lämplig ergonomi för att tillgängligheten skall bli bestående och inte orsaka användaren onödiga besvär.

Efter drygt 10 års arbete inom verksamheten, har en ”ny typ av problematik” uppmärksamats hos personer som använt sin datorutrustning under några år. Belastningsrelaterade problem från övre extremiteter samt rygg/nackbesvär har konstaterats. Dessa besvär är sannolikt relaterade till den relativt ensidiga belastning som viss anpassad styrning av datorn ger, samt en många gånger ofysiologisk och statisk sittställning med höga belastningar på nacke och rygg. Det finns således ett stort behov att koppla ihop kunskaper inom biomekanik och belastningsergonomi med tidigare kunskap så att användningen av den nya tekniken inte hindras av onödiga komplikationer.

De riktlinjer som finns beskrivna vid datoranvändning för icke-rörelsehindrade personer (Arbetskyddsmyndigheten 2000) kan endast delvis appliceras på personer med funktionsnedsättning av olika slag. Även i litteratur med inriktning mot hjälpmedel, beskrivs ergonomiska principer utifrån de riktlinjer som finns för

icke-handikappade personer (ex v Cook & Hussey 2002). Ofta är den rörelsehindrade brukarens förmåga att styra och använda sin kropp begränsad och kvarstående intakta funktioner skall användas till en rad olika aktiviteter som alla ställer krav på samma kvarvarande funktioner. Den flexibilitet som rekommenderas för alla personer med datorarbete (Arbetarskyddsnämnden 2000) kan inte enkelt överföras på personer med fysiska begränsningar. Många med funktionsnedsättning rekommenderas dessutom att utbilda sig och söka arbeten där datoranvändning är centralt, vilket kan medföra att en rullstolsburen person använder dator både som kommunikationshjälpmedel i hemmet och som arbetsredskap på en arbetsplats, med långvarig ensidig belastning som följd. Det finns inga bra riktlinjer eller metoder utvecklade för att bedöma och anpassa till en bra ergonomi vid datoranvändning för personer med funktionshinder där vederbörande t ex är rullstolsbrukare.

Idag utgör besvär till följd av stora, långvariga eller ensidiga belastningar ett av de största arbetsmiljöproblemen bland icke-handikappade. Rygg, nack- och skulderbesvär utgör den vanligaste orsaken till sjukskrivning (Reigo 2000). När det gäller förekomst av belastningsrelaterade problem av ovan nämnd natur bland rullstolsburna, så finns det idag inga studier som beskriver belastningsrelaterade problem i relation till t ex användning av en dator som ett hjälpmedel. Det finns dock svenska studier som visar att det är relativt vanligt med ex v nacke/rygg och skulderbesvär hos rullstolsbrukare med t ex en ryggmärgsskada (Levi 1996, Samuelsson 1999, 2003).

Syfte

Syftet med projektet har dels varit att;

- kartlägga ergonomi, typ av utrustning, förekomst och typ av eventuella belastningsrelaterade besvär hos personer som använt IT under minst 2 år.
- utveckla metoder för att kunna bedöma, åtgärda och följa upp ergonomiska förutsättningar vid IT-användning.

Genomförande

Projektet har genomförts i flera steg för att kunna svara på de syften som angivits. För att kunna kartlägga ”vana användares”

ergonomi och eventuella problem relaterade till ergonomin har vi utvecklat ett underlag för en intervju och ergonomisk kartläggning (bilaga 1). Såväl intervju som kartläggning genomfördes i brukarens hem. Resultat från denna kartläggning redovisas under resultat.

Utifrån erfarenheter av tidigare klinisk verksamhet samt resultatet av den första fasen i projektet har sedan ett material utvecklat för att kunna genomföra en mer systematisk ergonomisk bedömning och uppföljning vid nya förskrivningar (bilaga 2).

För åtgärdsplanering och utvärdering av brukarens upplevda ”nytta” av den utrustning som provas ut och förskrivs har dessutom nedanstående metoder prövats inom ramen för projektet;

A. För identifiering av aktivitetsproblem samt utvärdering av brukarens aktivitetsförmåga och tillfredsställelse har COPM – Canadian Occupational Performance Measure använts (FSA 2000).

COPM – är ett individualiserat utvärderingsinstrument där varje individ definierar problem med aktivitetsutförande och skattar själv sin förmåga och tillfredsställelse före och efter åtgärd. Metoden används i detta sammanhang som ett semi-strukturerat intervjuunderlag för att dokumentera individens upplevda ”nytta” och tillfredsställelse med förskrivet hjälpmedel. Under den inledande datainsamlingen får brukaren själv definiera aktivitetsproblem som i denna studie är relaterade till förmågan att kommunicera via skrift, och därefter skatta hur viktiga dessa aktiviteter upplevs av honom/henne. De aktiviteter som anses vara viktigast, definieras som åtgärds mål och får sedan skattas av brukaren även när det gäller utförande och tillfredsställelse (enligt de 10-gradiga skalor som finns i COPM). Motsvarande skattning görs sedan åter vid uppföljning och brukaren får då inte ta del av tidigare skattning. Skillnaden utgör sedan ett mått på effekt av förskrivet hjälpmedel, uttryckt som brukarens egen upplevelse av aktivitetsutförande och tillfredsställelse med utförande.

B. För utvärdering av brukarens tillfredsställelse med utrustning och service har QUEST 2.0 – Quebec User Evaluation of Satisfaction with assistive Technology använts (HI 2001).

QUEST 2.0 – är ett instrument som är utvecklat för att dokumentera hur nöjd en brukare är med ett visst hjälpmedel och den service som givits inom ramen för förskrivningsprocessen. QUEST 2.0 innefattar 12 uppgifter där brukaren skall ange grad av tillfredsställelse med olika egenskaper hos det aktuella hjälpmedlet samt hur tillhörande service fungerat på en 5-gradig skala. Dessutom skall brukaren ange vilka tre av dessa 12 punkter som är viktigast för honom/henne avseende det aktuella hjälpmedlet.

Resultat

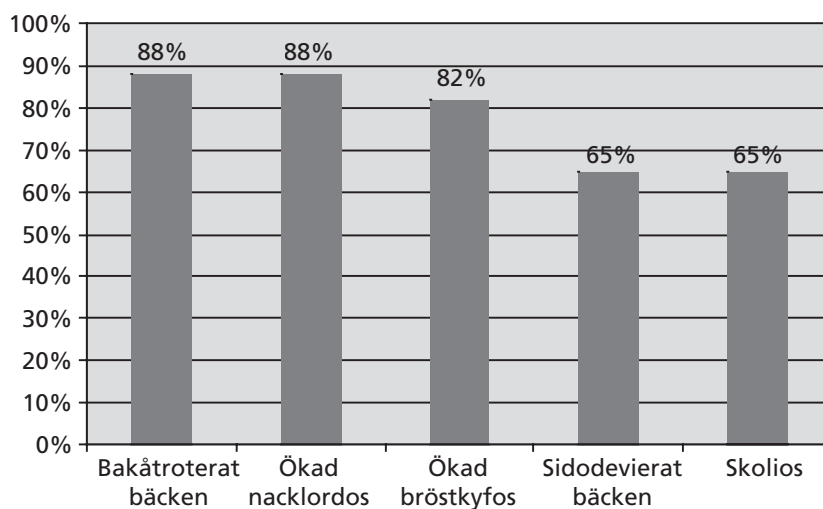

Första delen av projektet

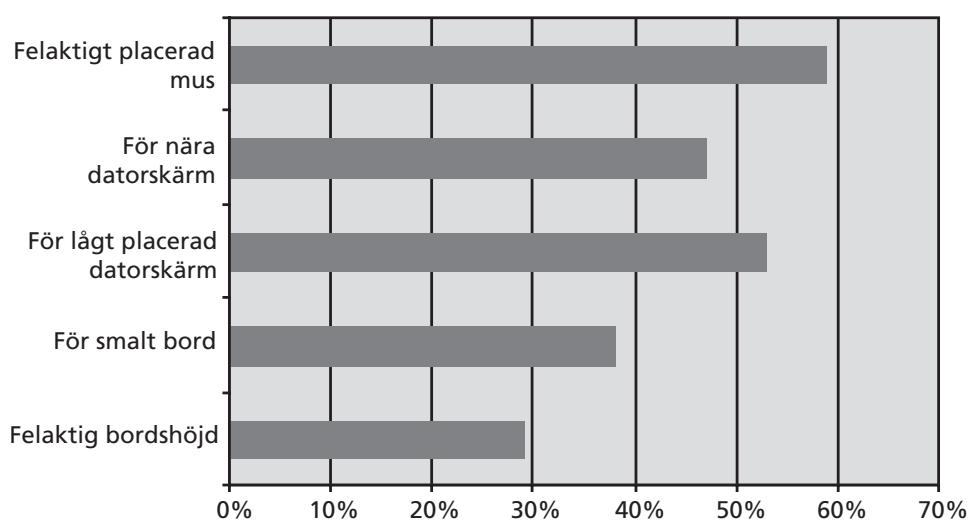
Resultatet av den första delen av projektet baseras på data insamlade från 34 personer som alla använt dator > 2 år. Vanligaste diagnoserna var; MS (10 personer) CP (9 personer) och ryggmärgsskada (9 personer). Medelålder i gruppen var 38 år (spridning mellan 22–75 år). Följande framkom efter intervju och observation i brukarens hem:

- Samtliga personer hade nedsatt motorik. Nedsatt känsel hade 20 personer och 14 personer hade även en nedsatt syn.
- Fjorton personer arbetade eller studerade och 13 av dessa använde sig av dator även i dessa aktiviteter.
- 21/34 (62%) använde sin dator dagligen. I genomsnitt användes datorn 9 timmar/vecka.
- När det gäller utrustning så använde 22/34 (65%) vanligt tangentbord men bara 4/34 (12%) använder vanlig mus.
- 23/34 (68%) personer hade anpassningar av Windows och 14/34 (41%) personer hade speciella ordbehandlingsprogram.
- Endast 3 personer använde sig av mer än ett styrsätt.

Vid hembesöket kunde vi genom en undersökning av brukarens sittställning konstatera följande;

Figur 1. Bäckenposition och ryggkurvatur vid undersökning.

Figur 2. Staplarna motsvarar andelen personer av samtliga (n = 34), som ansågs ha definierade brister relaterade till ergonomi.

Vid en observation av brukarnas sittande vid datoranvändning så kunde vi konstatera att;

- 15/34 (44%) använde manuell rullstol vid datorarbete
- 12/34 (35%) använde elektrisk rullstol och
- 6/34 (18%) använde arbetsstol.
- 1/34 använde en vanlig köksstol

Tabell 1. De besvär som deltagarna upplevde och som kunde relateras till datoranvändning var följande;

Typ av besvär	Antal	%
Ögonbesvär	14	41
Svårt att se på skärmen	12	35
Skulderbesvär	10	29
Nackbesvär	10	29
Besvär från brösttrygg	6	18
Besvär från ländrygg	5	15
Huvudvärk	4	12
Besvär från armbåge	2	6
Besvär från handled	1	3

Av de personer som angav ögonbesvär eller svårt att se på bildskärmen så bedömdes alla utom en person ha en felaktigt placerad bildskärm.

Vi kunde även konstatera att andelen personer som angav smärta vid datorarbete var högre för personer som satt i manuell rullstol

10/15 (67%) jämfört med personer som satt i eldriven rullstol, där endast 2/12 (17%) angav smärta. Med hjälp av en checklista baserad på ett tidigare projekt, identifierades vilka aktiviteter deltagarna vanligen använde sin dator till (Göterdal & Samuelsson 1999).

Tabell 2. Aktiviteter som datorn i huvudsak användes till (varje person har fått ange högst 3 aktiviteter)

Aktivitet	Antal
Skicka brev	13
Skicka mail	12
Söka information via nätet	11
Spela spel	8
Föra adressbok	8
Sköta budget	7
För arbete	7
Sköta räkningar	4
Skriva dagbok	4
Kontakt med myndigheter	3
Skolarbete	3
Skriva recept	3

Andra delen av projektet

För den andra delen av projektet har ett protokoll utformats och redigerats i flera omgångar. Protokollet är ämnat att kunna användas som stöd under hela förskrivningsprocessen (Hjälpmedelsinstitutet 2001) inklusive vid uppföljning och utvärdering av förskrivna produkter (bilaga 2).

Sammanlagt har 26 personer varit aktuella för utprovning, förskrivning och uppföljning av hjälpmedel under den senare delen av projektperioden. Förskrivna produkter har i huvudsak varit ämnade att kompensera nedsatt förmåga att skriva i samband med IT-användning.

Under den andra delen av projektet har även samtliga brukare under förskrivningsprocessen informerats om ergonomiska principer och risker i förhållande till de individuella önskemål, krav och personliga förutsättningar som funnits. För detta ändmål har ett pedagogiskt material tagits fram där tonvikten lagts på illustrationer av olika slag. Figur 3.

Figur 3. Exempel på illustrationer som använts för information till brukare.

För att bättre kunna utvärdera effekter av ergonomiska åtgärder behövs dock en mer långsiktig uppföljning av åtgärder än vad som kunna genomföras inom ramen för det aktuella projektet. Eventuell uppkomst av belastningsrelaterade besvär och åtgärder för att minska eventuella besvär bör följas upp regelbundet under flera år efter förskrivning och åtgärd.

Generella erfarenheter

Tack vare en ökad kunskap hos förskrivare, har ergonomiska förutsättningar och risker med bristfällig ergonomi kunnat beaktas i varje utprovning. Dessa ”nya ögon” har bl a resulterat i att;

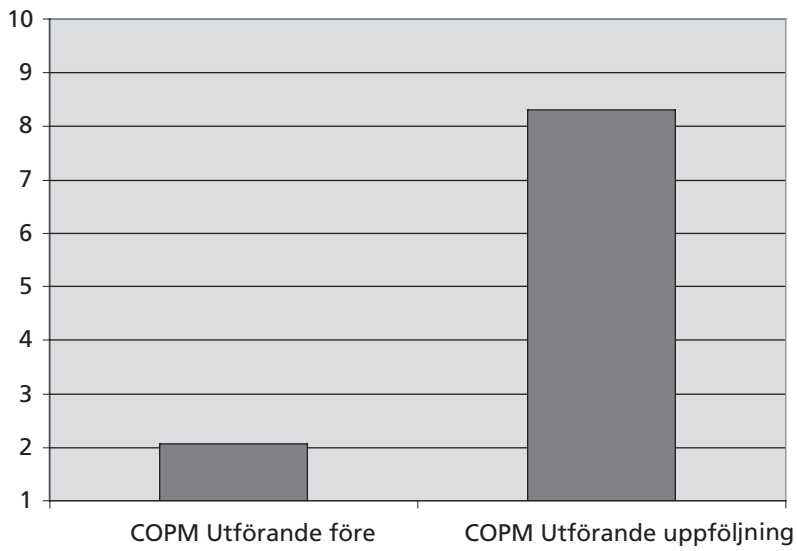
- Flera olika styrsätt har provats redan vid utprovning.
- Fler brukare har utrustats med dubbla styrsätt än tidigare.
- Ett ökat fokus på att placera utrustningen optimalt utifrån varje brukares förutsättningar, både utifrån individens funktionella förutsättningar men även förutsättningar i individens omgivning.
- Brukarens sittställning vid datoranvändning har uppmärksammas och åtgärdats i större omfattning än tidigare.

Vi vill påpeka vikten av att titta på brukarens sittställning vid datorarbete eftersom vår erfarenhet är att många brukare sitter i sin rullstol när datorn används. Den manuella rullstolen är ju fr a utvecklad för att vara ett effektivt transportredskap och är inte alltid en optimalt sittmöbel vid datoranvändning. Ergonomi vid datoranvändning och särskilt sitterergonomi, är även viktigt att förmedla till de personer som finns runt brukaren, som t ex assistenter, anhöriga, skolpersonal och arbetsledning så att brukaren kan få hjälp och stöd i en väl anpassad ”arbetsplats”.

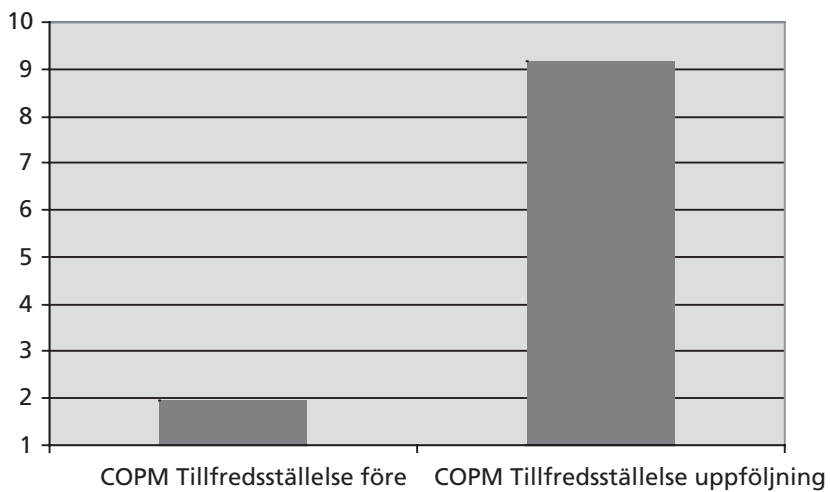
Canadian Occupational Performance Measure – COPM

COPM har i detta projekt använts före förskrivning samt vid uppföljning av resultat. COPM har visat sig vara ett mycket användbart redskap i den inledande datainsamlingen med brukaren. Relevanta aktivitetsproblem där lösningen skulle kunna vara IT, identifierades och kunde sedan följas upp. Den grupp som deltagit i projektet identifierade i genomsnitt 3 problem med en spridning mellan 1 – 5 problem. Samtliga brukare fick genom-

föra en skattning av utförande och tillfredsställelse med den aktivitet som identifierats, före respektive efter förskrivning/uppföljning av hjälpmedel. För samtliga personer fann vi en signifikant skillnad i skattning av utförande och tillfredsställelse, före utprovning respektive vid uppföljning. Hela gruppens medelskattning av utförande och tillfredsställelse före utprovning respektive vid uppföljning illustreras i Figur 4 och 5.

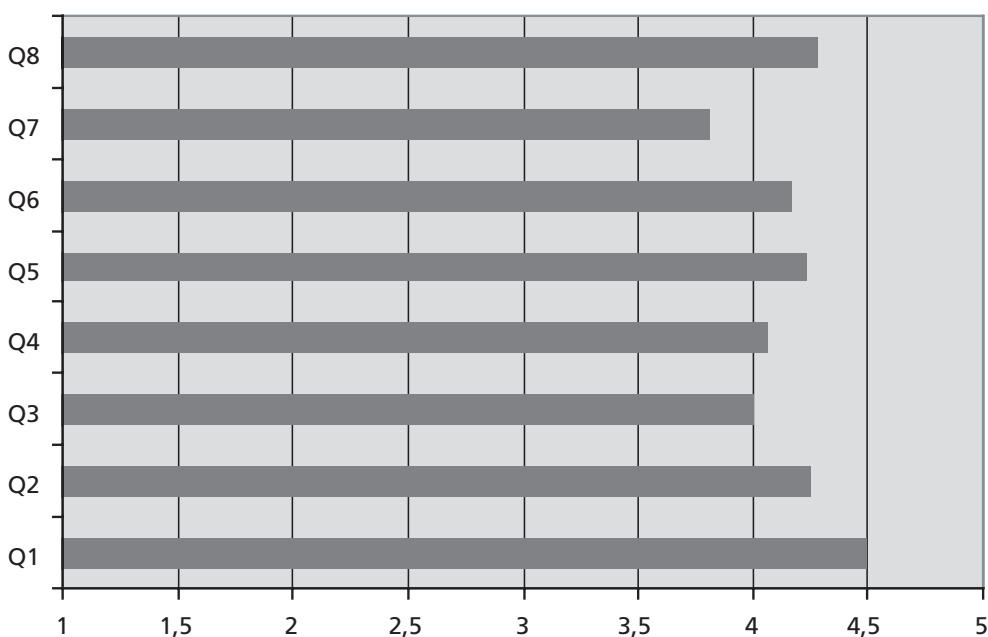
Figur 4. Medelvärde av gruppens skattning av utförande före förskrivning ($m = 2,04 + 1,33$), respektive vid uppföljning ($m = 8,3 + 1,33$).

Figur 5. Medelvärde av gruppens skattning av tillfredsställelse före förskrivning ($m = 1,94 + 1,39$) respektive vid uppföljning ($m = 9,17 + 1,19$).

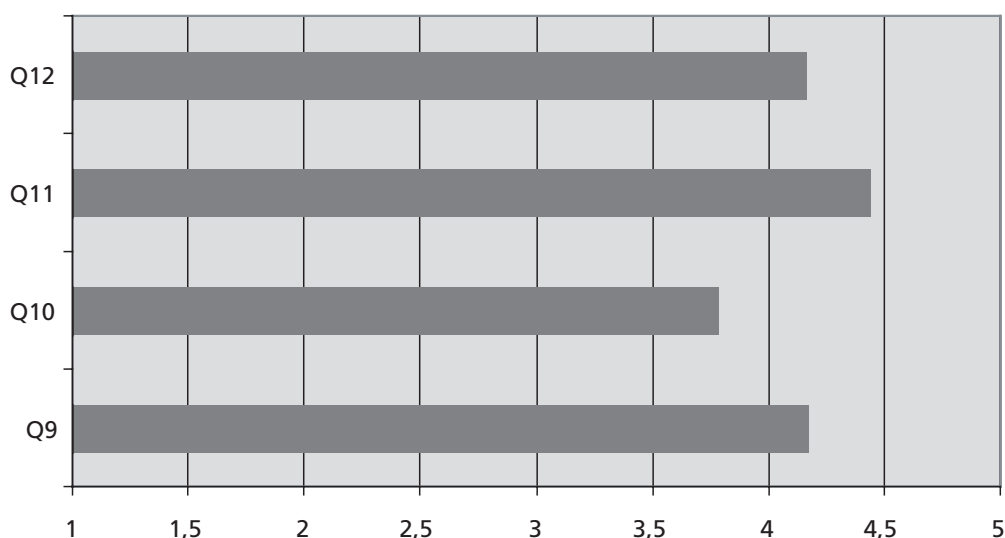
Quebec User Evaluation of Satisfaction with assistive Technology – QUEST 2.0

QUEST 2.0 har i projektet används för att utvärdera brukares tillfredsställelse med de hjälpmedel som förskrivits. QUEST 2.0 har använts vid uppföljning II, ca 6 månader efter att förskrivet hjälpmedel levererats. Instrumentet kan ge oss förskrivare en strukturerad bild av hur brukaren uppfattar att hjälpmedel och service fungerat. I det aktuella projektet har QUEST 2.0 använts som en postenkät där samtliga brukare via ett telefonsamtal fått information om instrumentet och därefter fått formulär och svarskuvert hemsänt. Sammanställningen av QUEST 2.0 visar att samtliga brukare är relativt nöjda med sina produkter och den service som erbjudits under perioden. Ännu en uppföljning efter ca 1 år skulle ge verksamheten ytterligare information av värde. Resultatet av brukarnas skattningar av tillfredsställelse har delats upp på; tillfredsställelse med hjälpmedel (Figur 6) och tillfredsställelse med service (Figur 7).

Figur 6. Medelvärde av samtliga brukares skattning på de 8 frågor som handlar om tillfredsställelse med hjälpmedel.

Q 1 – Dimensioner (m = 4,5)	Q 2 – Vikt (m = 4,25)
Q 3 – Justering (m = 4,0)	Q 4 – Säkerhet (m = 4,06)
Q 5 – Varaktighet (m = 4,24)	Q 6 – Användbarhet (m = 4,17)
Q 7 – Komfort (m = 3,81)	Q 8 – Effektivitet (m = 4,28)

Figur 7. Medelvärde av samtliga brukares skattning på de 4 frågor som handlar om tillfredsställelse med service.

Q 9 – Leverensservice (m = 4,18)   Q 10 – Reparation/service (m = 3,79)
 Q 11 – Professionell service (m = 4,44)   Q 12 – Uppföljning (m = 4,17)

Av samtliga uppföljda förskrivningar så användes den förskrivna utrustningen dagligen av 78% av brukarna. Resterande brukare använde sin utrustning flera gånger/vecka.

Vid uppföljning har även fotografier använts för att kunna dokumentera effekten av ergonomiska åtgärder. I en framtid kommer även smärtritning och smärtskattning att användas för detta ändamål (se bilaga 2). Fotografierna varit ett mycket bra sätt att dokumentera och analysera ergonomiska problem och dess lösningar för den kliniska uppföljningen av den enskilda brukaren. För att kunna göra en mer systematiskt sammanställning av fotograferat material, behöver dock metoder utvecklas för att på ett mer systematiskt och tillförlitligt sätt kunna analysera fotografier och dra slutsatser utifrån biomekaniska principer och belastningsergonomi.

Referensmaterial

Arbetskyddsmyndigheten. 2000. Datorn i arbetsmiljön. Arbetskyddsmyndigheten Stockholm.

Cook A M., Hussey S M. 2002. Assistive technologies. Principles and practice 2nd. Mosby, USA.

Eklund H., Samuelsson M. 2000. Alternativ kommunikation för vuxna tal- och språkhandikappade. Projektrapport, Hjälpmedelsinstitutet, Vällingby, Stockholm.

FSA 1999. Canadian Occupational Performance Measure. Svensk version. Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, Nacka.

Göterdal K., Samuelsson M. 1999. Nyttan av dator som skrivhjälpmedel. Prövning av ett bedömningsinstrument. Arbetsterapeututbildningen, HU, Linköping

Hjälpmedelsinstitutet 2001. Förskrivningsprocessen för hjälpmedel till personer med funktionshinder. Hjälpmedelsinstitutet, Vällingby, Stockholm. Best nr 00336

Hjälpmedelsinstitutet 2001. QUEST 2.0 – ett utvärderingsinstrument för hjälpmedel. Svensk version. Hjälpmedelsinstitutet, Vällingby, Stockholm. Best nr 01308.

Hällgren K., Samuelsson M. 2001. Skärmtangentbord mot Internet, E-post och betaltjänst. Projektrapport, Hjälpmedelsinstitutet, Vällingby, Stockholm.

Karlsson Y. 1996. Kommunikation vid intensivvård. Handikappinstitutet, Vällingby, Stockholm.

Levi R. 1996. The Stockholm spinal cord injury study. Karolinska Institutet, Dep clinical Neuroscience and Family Medicine. Stockholm

Reigo T. 2000. The nature of back pain in a general adult population. A longitudinal study. Linköpings universitet.

Samuelsson K., Göterdal K. 1998. Datorstöd vid kommunikation inom intensivvård. Handikappinstitutet, Vällingby, Stockholm.

Samuelsson K., Larsson H., Thyberg M., Tropp H. 1996. Back pain and spinal deformity – common among wheelchair users with spinal cord injuries. *Scand J Occ Ther* 3:28-32.

Samuelsson K., Tropp H., Gerdle B. 2003. Shoulder pain and its consequences in paraplegic spinal cord injured, wheelchair users. Accepted for publication. *Spinal Cord*.

IT I PRAKTIKEN

Namn: _____
Adress : _____
Tfn: _____ - _____

Pers nr: _____ - _____
Datum : _____
Datainsamling _____
(terapeut)

Utrustning:

Hårdvara _____
_____

Anpassn _____
_____
_____

Styrsätt _____
(Ange sida) _____

Finns möjlighet att variera styrsätt? Ja Nej
Använder kortkommando? Ja Nej

Kommentar: _____
_____
_____

Mjukvara _____
_____

Anpassad _____

Jordad Ja Nej

Nätansluten Ja Nej

Kommentar : _____
_____
_____

Nuvarande hårdvara förskriven år _____

Kommentar : _____

Medicinsk bakgrund:

Diagnos: _____
 _____
 _____

Insjuknat/skadats år _____

**Funktions-
nedsättning**

Motorisk	☐	_____
Sensorisk	☐	_____
Kognitiv	☐	_____
Syn	☐	_____
Hörsel	☐	_____

Hjälpbehov/hem

Helt oberoende av hjälp från annan person	☐
Oberoende förutom vid enstaka tillfällen	☐
Oberoende förutom några gånger i veckan	☐
Beroende av daglig hjälp	☐
Beroende av hjälp dygnet runt	☐

Förflyttningsförmåga (med eller utan hjälpmedel)

Oberoende av hjälp vid förflyttning inomhus	☐
Oberoende av hjälp vid förflyttning utomhus	☐
Beroende av hjälp vid förflyttning inomhus	☐
Beroende av hjälp vid förflyttning utomhus	☐

Använder hjälpmedel vid förflyttning inomhus Ja Nej

_____

Använder hjälpmedel vid förflyttning utomhus Ja Nej

_____

Kommentar: _____
 _____
 _____
 _____

Arbete/sysselsättning Ja Nej

Om ja vilken typ av arbete

Kontorsarbete Med dator

Annat _____

Timmar/dag _____

Datorns placering:

- Kök
- Sovrum
- Vardagsrum
- Arbetsrum
- Annat _____

Speciella skäl till nuvarande placering? _____

_____

_____

Bord till datorutrusning

- OK
- För högt
- För lågt
- Går att justera (höjdled)
- För grunt

Kommentar: _____

_____

_____

Bildskärmens placering (höjd)

- OK ögon i nivå med överkant på bildskärm
- För låg
- För hög

Ev. orsak _____

Bildskärmens placering (djup)

- OK 50 – 70 cm
- För kort
- För långt

Ev. orsak _____

_____

Musens placering

- OK (innanför kroppslinjen)
- För långt ifrån

Ev. orsak

- Numeriskt tangentbord med musen placerad på hö sida
- Rullboll
- Annat _____

KoncepthållareJa Nej Avstånd till bildskärm Samma Kortare Längre Fristående På skärm **Ljusförhållanden**OK Ja ___ Nej ___Reflexer Ja ___ Nej ___Framför fönster Ja ___ Nej ___Ändamålsenlig belysning Ja ___ Nej ___ (allmänbelys)Separat belysning Ja ___ Nej ___ (arbetsbelysning)Kommentar: _____
_____**Använder glasögon vid datorarbete**Ja Nej Typ av _____**Användningsfrekvens:**Varje dag ca antal timmar/dag _____Flera ggr/veckan ca antal timmar/gång _____Någon gång/vecka ca antal timmar/gång _____Varje månad ca antal timmar/gång _____Mera sällan ca antal timmar/gång _____Kommentar: _____
_____**Självständig vid datorarbete**Ja helt Ja delvis _____Nej _____Kommentar: _____
_____**Tar paus under datorarbete**Ja alltid Ja ofta Ja ibland Sällan Aldrig

Datorns fläktnivå Mycket hög (enligt användaren)Ganska hög Varken hög eller låg Ganska låg Mycket låg **Sittande****Sittmöbel vid datoranvändning:**Manuell rullstol fabr. _____

Varför används ej annan stol? _____

El rullstol fabr. _____Arbetsstol fabr. _____Annan stol _____Är stolen låst vid arbetet? Ja Nej

Kommentar: _____

_____

_____

Sittposition vid datoranvändning Bakåtroterat bäcken _____Sidodevierat bäcken _____Kyfos _____Skolios _____Ökad nacklordos _____

Annat _____

Fötternas position Framför knävinkel Under knävinkel Bakom knävinkel **Stöd för ländrygg** Ja Nej Ej relevant **Stöd för lår** Ja Nej Ej relevant **Stöd för fötter** Ja Nej Ej relevant **Stöd för underarm** Ja Nej Ej relevant

Kommentar: _____
 _____
 _____
 _____
 _____
 _____

Upplevda besvär

Smärta/besvär (under den senaste veckan)

Ja Nej

	Vä	Hö	Relaterat till datoranvänd (enl pat)	
			Ja	Nej
Handled	☐	☐	☐	☐
Armbåge	☐	☐	☐	☐
Tumme	☐	☐	☐	☐
Fingrar	☐	☐	☐	☐
Skuldra	☐	☐	☐	☐
Nacke	☐		☐	☐
Thorakalrygg	☐		☐	☐
Lumbalrygg	☐		☐	☐
Huvudvärk	☐		☐	☐
Annat _____				

Kommentar. _____
 _____
 _____

Se smärtritning / smärtskattning

Besvär från ögon

Ja Nej

Svårt att se på bildskärmen

Ja Nej

Kommentar. _____
 _____

Besvär med rodnad hy eller liknande

Ja Nej

Annat _____

Sammanfattning: _____

Förslag på åtgärd: _____

Planerad uppföljning den _____

IT I PRAKTIKEN

Checklista aktivitet

Aktiviteter som utförs med hjälp av dator:

Personliga dagliga aktiviteter	Gör	Prioritet (1 – 3, där 1 = viktigast)
◆ Föra budget	☐	
◆ Skriva inköpslistor	☐	
◆ Betala räkningar	☐	
◆ Kontakt med myndigheter	☐	
◆ Föra almanacka	☐	
◆ Söka information via nätet	☐	
Produktivitet		
◆ I arbetet	☐	
◆ Läxor med barn	☐	
◆ Skriva matsedel	☐	
◆ Skriva recept	☐	
◆ I skolarbete	☐	
Fritid		
◆ Spela spel	☐	
◆ Skriva brev	☐	
◆ Föra adresslista	☐	
◆ Skriva dagbok	☐	
◆ Skicka e-post	☐	
_____	☐	
_____	☐	
_____	☐	
_____	☐	
_____	☐	

2003 - 07

IT I PRAKTIKEN

Uppföljning I

Utprovning/Förskrivning/Uppföljning

Namn: _____

Pers nr: _____ - _____

Adress : _____

Datum : _____

Tfn: _____ - _____

Datainsamling _____

(terapeut)

Diagnos_____
(spec. med funktionsnedsättning ev. tonus, afasi etc.)**BAKGRUND****Tidigare erfarenhet av datoranvändning/arbete/studier /stysätt/ användningsfrekvens**_____
_____**Nuvarande skrivsätt** _____**Förmåga att producera text före utprovning**

- Kan ej producera någon skriven text
- Kan producera enstaka ord ex. namn.
- Kan skriva en eller två meningar.
- Kan skriva en A4 sida i långsam takt.
- Kan skriva obegränsat.

Förmåga att producera text vid uppföljn I

- Kan ej producera någon skriven text
- Kan producera enstaka ord ex. namn.
- Kan skriva en eller två meningar.
- Kan skriva en A4 sida i långsam takt.
- Kan skriva obegränsat.

Aktivitetsproblem (COPM)**Före åtgärd****Utf**   **Tillfr**

1. _____

_____

2. _____

_____

3. _____

_____

4. _____

_____

5. _____

_____

Utprovning**Vanligast använda sitthjälp**

Manuell rullstol fabr. _____
 El rullstol fabr. _____
 Arbetsstol fabr. _____
 Annan stol _____

Sittposition

Bakåtroterat bäcken _____
 Sidodevierat bäcken _____
 Kyfos _____
 Skolios _____
 Ökad nacklordos _____
 Annat _____

SmärtaJa Nej

Om ja, var är smärtan lokaliserad? _____

_____

Om brukaren har använt dator sedan tidigare, finns smärta relaterad till datoranvändning?

Ja (ange på smärtritning)Nej

Miljö Omgivningens möjlighet att ge stöd runt aktuellt hjälpmedel (personal, kunskap, tid intresse)

_____

_____

Funktion kopplat till styrsätt**Motorik/koordination**ua nedsatt bristande kontroll

Om **nedsatt** eller **bristande kontroll** kommentera vilken eller vilka kroppsdelar.

_____

_____

Uppföljning I**Sitthjälp vid datoranv.**

Manuell rullstol fabr. _____
 El rullstol fabr. _____
 Arbetsstol fabr. _____
 Annan stol _____

Sittposition

Bakåtroterat bäcken _____
 Sidodevierat bäcken _____
 Kyfos _____
 Skolios _____
 Ökad nacklordos _____
 Annat _____

Kognition

Ua

Nedsatt

Om **nedsatt** ange typ av problem ex v initiativlöshet, bristande inlärningsförmåga, koncentrationsproblem etc.

Syn

Ua

Nedsatt

Använder glasögon

Ja Typ av _____ Nej

Ögonmotorik

Ua

Bristande kontroll

Motorisk förmåga att trycka/ styra

	ja ☐	nej ☐	Klarar ej av annan orsak ☐
Tryck/släppa kontakt	☐	☐	☐ _____
Vanligt Tangentbord	☐	☐	☐ _____
Förstorat tangentbord	☐	☐	☐ _____
Vanlig mus	☐	☐	☐ _____
Rullboll	☐	☐	☐ _____
Joystick	☐	☐	☐ _____
Rollermouse/liknande	☐	☐	☐ _____
Huvudmus	☐	☐	☐ _____
Röststyrning	☐	☐	☐ _____
Kommentar	_____		

Sammanfattande problemformulering

MÅL

Resultat av utprovning och övriga åtgärder med hänsyn till formulerade mål och ergonomi.

Datorutrustning/kringutrustning _____

Placering _____

Personens sittergonomi _____

Avsteg från ergonomiska intentioner beror på:

Foto av arbetsplatsen i hemmet.

Ev. kompl foto vid förändring av ergonomi

Uppföljning efter ca 6 månader

Aktivitetsproblem (COPM)

Efter 6 månader

	Utf	Tillfr
1. _____	_____	_____
2. _____	_____	_____
3. _____	_____	_____
4. _____	_____	_____
5. _____	_____	_____

QUEST 2.0

separat bilaga

QUEST produkt (m) _____

QUEST service (m) _____

Användningsfrekvens

Varje dag

ca _____ tim/gång

Flera ggr/vecka

Aldrig

Orsak _____

Vid flera förskrivna stysätt ange ungefärlig användningstid i %

Stysätt 1 _____ %

Stysätt 2 _____ %

Avvikelse från senaste uppföljning.

Förskriven **utrustning** som ej används:

_____

Orsak. _____

Anpassningar av **programvara** som ej används:

_____

Orsak. _____

Förändring av **datorns placering** (bildskärm, mus, tangentbord, ljusförhållanden, bordshöjd.)

_____

_____

Orsak: _____

Förändring av **sittande**.

Orsak. _____

Upplevda besvär relaterat till datoranvändning

Smärta

Ja (ange på smärtritning)

Nej

Ögonbesvär

Ja

Nej

Typ av besvär _____

Andra besvär _____

Sammanfattning - Positivt

Sammanfattning - Negativ

---

1. Rita symtomen på figuren
2. Använd nedanstående symboler
3. Tag med alla berörda områden
4. Markera på linjen längst ner hur stark smärtan är

Datum _____

SMÄRTA

N N N N N N N	Molande	X x x x x x x	Brinnande	===== ===	Avdomning
 	Huggande Skärande	....	Stickande "sockerdricka"	s s s s s s s	Muskel- kramp

SMÄRTAN NÄR DEN ÄR SOM VÄRST:

Ingen smärta

_____

Outhärdlig smärta

SMÄRTAN NÄR DEN ÄR SOM MINST:

Ingen smärta

_____

Outhärdlig smärta

SMÄRTAN IDAG:

Ingen smärta

_____

Outhärdlig smärta

Utveckling och tillämpning av IT
för människor med funktionshinder.

Hjälpmedelsinstitutet (HI) är ett nationellt kunskapscentrum inom området hjälpmedel och tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning.

Vi arbetar för full delaktighet och jämlikhet genom att medverka till bra hjälpmedel, en effektiv hjälpmedelsverksamhet och ett tillgängligt samhälle.

Hjälpmedelsinstitutets verksamhet omfattar:

- provning och upphandling av hjälpmedel
- forskning och utveckling
- utredningsverksamhet
- utbildning och kompetensutveckling
- insatser inom tillgänglighetsområdet
- internationell verksamhet
- information

Hjälpmedelsinstitutets huvudmän är staten, Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet.

Hjälpmedelsinstitutet

Box 510, 162 15 Vällingby
Tfn 08-620 17 00
Fax 08-739 21 52
Texttn 08-759 66 30
E-post registrator@hi.se
Webbplats www.hi.se

Best nr 04322